Vasile *BAHNARU*

SEMIOTICA ÎN CONTEXTUL HERMENEUTICII MODERNE

În studiul de faţă intenţionăm să identificăm relaţiile existente între semiotică, inclusiv derivatele lingvistice ale ei – semantica şi semasiologia –, şi hermeneutică.

Este ştiut faptul că, iniţial, hermeneutica se ocupa de interpretarea şi explicarea unor texte literare sau sacre (vedele, scrierile lui Homer, Biblia, Talmudul, Coranul etc.), prin anumite glosare sau anexe explicative, bi- sau trilingve, ce însoţeau ediţiile noi (copii ale manuscriselor) şi care explicau sensurile şi valorile stilistice ale cuvintelor şi expresiilor devenite inaccesibile noilor generaţii de cititori. În acest context trebuie să amintim că multe din ideile înaintaşilor în hermeneutică – Friedrich Schleiermacher (1768-1834), Wilhelm Dilthey (1833-1911), Hans-Georg Gadamer (1900-2002), Paul Ricœur (1913-2005) şi ale urmaşilor lor – se bazează, adeseori, pe această tradiţie a hermeneuticii, interpretarea corectă a textelor[1]. În prezent se disting trei mari accepţiuni posibile ale hermeneuticii, ele constituind, în fond, obiective actuale ale disciplinei. În primul rând, este vorba de sensul clasic al termenului, acel de *artă de a interpreta textele*. Iniţiată şi dezvoltată mai ales în cadrul disciplinelor care interpretau textele sacre sau canonice, fiind vorba de teologie (*hermeneutica sacra*), de drept (*hermeneutica juris*) şi de filologie (*hermeneutica profana*), şi urmărea un scop totalmente normativ, întrucât propunea reguli, precepte sau canoane, care permiteau o descifrare corectă a textelor. Să reţinem că această tradiţie, care face din hermeneutică o disciplină auxiliară şi normativă în domeniul ştiinţelor interpretative, s-a menţinut până la Friedrich Schleiermacher, acesta fiind încă un hermeneut tradiţional. Proiectul lui despre o hermeneutică universală anunţă însă a doua concepţie a hermeneuticii, pe care o va fundamenta Wilhelm Dilthey.

Pornind de la ideea că hermeneutica se interesează de regulile şi de metodele ştiinţelor interpretative şi ale comprehensiunii, Dilthey consideră că ea ar putea servi drept

BDD-A20668 © 2008 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 14:06:13 UTC)

fundament metodologic tuturor științelor umane (litere, teologie, filozofie, științe sociale etc.). Hermeneutica devine, astfel, o *reflecție metodologică asupra cunoașterii adevărului și asupra statutului științific al științelor umane*. Pe fundalul progresului pe care l-au cunoscut științele reale în secolul XIX, succes atribuit mai ales rigorii lor metodologice, în raport cu care științele umane aveau nenumărate deficiențe, hermeneutica vine să identifice acel suport metodologic necesar, devenind astfel o filozofie a cunoașterii științifice pentru științele umane. A treia accepțiune a hermeneuticii a apărut ca o reacție la această înțelegere metodologică a ei, calificând-o drept *filozofie universală a interpretării*. Ideea pornește de la constatarea că înțelegerea și interpretarea nu sunt metode operate doar în domeniul științelor umane, ci procese esențiale ale vieții înseși. Interpretarea este, așadar, o coordonată fundamentală a prezenței noastre în lume. Această extindere a sensului interpretării a condus la obținerea unor progrese remarcabile de care a beneficiat hermeneutica în secolul XX și care se datorează în principiu celor două personalități de renume: Nietzsche și Heidegger. Anume la Heidegger hermeneutica este pusă în serviciul unei filozofii a existenței, realizându-se transferul ideatic de la o „hermeneutică a textelor" la o „hermeneutică a existenței".

Pornind de la cele expuse până aici, vom încerca să identificăm limitele / posibilitățile hermeneuticii moderne în studiul și interpretarea textului și a unităților semnificative ale limbii percepute ca sistem de macrosemne. În acest context urmează să reținem că hermeneutica este, așa cum am arătat, o disciplină filozofică prin excelență, care, de-a lungul timpului, a căutat să constate, în lumea schimbărilor și a inconsistenței, 1) realul interpretat ca existență continuă 2) posibilitățile de cunoaștere a realității reduse la formula: a fi înseamnă a fi cunoscut și 3) sensul interpretării hermeneutice, deci comunicarea, ceea ce înseamnă că există doar faptul exprimat, comunicat, adică semnificat. Dacă primul aspect din câmpul de interese al hermeneuticii este de natură ontică, al doilea și al treilea – cunoașterea și comunicarea – sunt de natură gnostică. Odată cu identificarea comunicării, ceea ce există capătă caracteristici similare limbii, comunicabilului. În felul acesta, lumea devine propriu-zis lume a semnificațiilor. Omul trăiește în lume sau, mai precis, are o lume, și nu un mediu, cum este cazul animalului, numai datorită limbii. Ceea ce înseamnă că întreaga viață a omului este nu numai strâns legată de semnificații, ci chiar imposibilă fără ele. Pentru filozofia actuală, care pune accentul pe comunicare, nu există decât semnul, așa încât „ceea ce este" sau ceea ce putem cunoaște (realul) se reduce la ceea ce putem comunica sau semnifica. Această modalitate de interpretare a hermeneuticii o putem regăsi în cele trei tendințe istorice ale filozofiei occidentale: 1) filozofia analitică anglo-saxonă, 2) filozofia ființei, a lui Martin Heidegger, adică filozofia germană în care își are originea atât existențialismul francez, cât și hermeneutica filozofică, și, în fine, 3) filozofia franceză a limbii, structuralismul francez și semiologia structuralistă. Filozofia analitică, cea mai apropiată de formula anterioară a ei, cea a cunoașterii, investighează fie limbajul științei – Russell, Carnap, Hempel –, fie limbajul cotidian – Ryle, Austin, Strawson, Moore –,

BDD-A20668 © 2008 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 14:06:13 UTC)

dar este sintetizată profund în gândirea lui Ludwig Wittgenstein. Acesta identifică lumea cu limbajul, alcătuit din propoziţii logice. Filozofia respectivă a elaborat o metodă nouă de analiză logică a limbajului, deşi continuă să se bazeze pe vechea hermeneutică clasică definită ca artă de interpretare a textelor. Celelalte două orientări, filozofia fiinţei şi filozofia limbii, fără a constitui o sinteză filozofică distinctă, sunt chemate să jaloneze câmpul problematic al raţionalităţii semnificante.

Mutaţia ontologică ce a condus la apariţia omului, concomitentă cu apariţia limbii, a deplasat fiinţa umană spre cuvânt, adică spre semnificare. În această ordine de idei, amintim că încă Heraclit susţinea că „stăpânul al cărui oracol este la Delphi nu spune şi nu ascunde: el semnifică". În acelaşi timp, hermeneutica modernă are ca obiect principal de studiu discursul cunoaşterii. De altfel, importanţa limbii pentru existenţa umană şi pentru esenţa umană este definitorie. În acest context, suntem tentaţi a crede în originea comună a limbilor existente, adică pre-babiloniană, dacă nu chiar în originea divină a limbajului. Am putea formula definiţia limbii, considerând-o doar ca mijloc principal de comunicare şi am putea susţine că limba constituie chiar esenţa umană a fiinţelor cuvântătoare, o caracteristică care îl face pe om să fie om, un dat divin. Pentru a argumenta această afirmaţie este suficient să amintim următorul caz istoric. Se spune că împăratul Prusiei Frederic II (cunoscut ca cercetător al biologiei umane), pentru a dovedi că sufletul moare odată cu corpul, pusese să fie închis un om într-un butoi; altă dată dăduse ordin ca trei copii de un an să fie educaţi fără să audă nici un cuvânt, pentru a lămuri problema dacă primele lor cuvinte vor fi rostite în limba greacă, latină, arabă sau în limbile părinţilor lor, adică în limba originară[2]. Împăratul spera ca aceşti copii, impuşi de o înnăscută nevoie de comunicare şi lipsiţi de orice model verbal din exterior, să ajungă a dialoga spontan în limba originară a umanităţii, cea utilizată până la construirea Turnului Babel. După câţiva ani, în pofida unei verificări permanente a sănătăţii, copiii au murit, absorbiţi în genunea muţeniei. „Frederic cel Mare n-a aflat, prin urmare, nimic despre limba originară. Dar a aflat – cu un preţ pe care numai împăraţii îl pot plăti – ceva mult mai important: că limbajul nu e o anexă a condiţiei umane, o piesă auxiliară în economia ei biologică şi socială; limbajul e, pentru om, o realitate de acelaşi rang cu hrana şi aerul: e nutritiv şi, ca atare, *vital*"[3]. Prin urmare, a fi viu şi a avea darul vorbirii sunt două efecte simultane ale aceleiaşi cauze, adică la nivel uman nu există viaţă fără limbă şi limbă fără viaţă.

A devenit un adevăr incontestabil faptul că omul nu percepe şi nu interpretează lumea aşa cum este ea în realitate, ci numai construind-o; omul nu poate cunoaşte „lucrul în sine", conştiinţa lui poate doar „construi", prin experienţă, obiectul. Ceea ce vedem şi ceea ce auzim nu există cu adevărat. Nu există culori, ci doar radiaţii electromagnetice, cu lungimi de undă diferite; nu există sunete în natură, ci numai vibraţii cu anumite frecvenţe. Culorile, ca şi sunetele, există doar în mintea noastră, la nivelul cunoaşterii. Cu alte cuvinte, felul în care înţelegem realul depinde de modul în care l-am construit. Omul este cel

BDD-A20668 © 2008 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 14:06:13 UTC)

care conferă raționalitate lumii, nu invers, dar autonomia activității spiritului e susținută de o coincidență principială cu realul[4].

Tot în acest context amintim că discursul uman, construit pe bazele cunoașterii, operează și cu alte figuri decât cele logice, ale raționamentelor: tropii retoricii. Mulțimea figurilor retorice poate fi redusă la două forme fundamentale: metafora și metonimia. Tot la metaforă și metonimie sunt reductibile cele două axe ale limbajului: paradigma și sintagma. După R. Jakobson, aceste două axe se structurează pe două tipuri de afazie (tulburări de limbaj): afazie sintagmatică – afazie paradigmatică[5].

Oricum, limbajul primează cunoașterii: copilul învață mai întâi să vorbească și felul cum își reprezintă el lumea este tributar ordinii prime a semnificațiilor. Or, cum poate omul decide înainte de cunoașterea operațională, decât pe temeiul semnificării și al analogiilor pe care aceasta le susține? Adică, în temeiul ordinii prime date de articularea semnelor limbii.

În filozofie, inclusiv în hermeneutică, știința care se ocupă cu studiul semnelor este numită semiotică sau semiologie și își axează fundamentarea sa teoretică pe două axiome care fac din semn, în principiu, un obiect *sui-generis*: a) *pansemia* – totul e semn sau orice are o semnificație (sau, cel puțin, poate avea); b) *polisemia* – orice semn (obiect) poate avea mai multe semnificații (unicitatea existenței nu determină unicitatea semnificației)[6].

În accepțiunea lui C. S. Peirce toată gândirea se exprimă prin semn, iar pansemia admite că lumea nu se compune din două feluri de lucruri: din semne și non-semne, ci din lucruri cu semnificație și lucruri fără semnificație. În același timp, pentru Peirce *a avea semnificație* înseamnă *cognoscibilitate*. Polisemia, a doua axiomă, este mai puțin evidentă. Astfel, semiotica calificată ca fiind o teorie a cunoașterii care se încadrează totalmente în logici. Formulele prin care o definește sunt: 1) cea mai generală știință; 2) logică a comunicării.

Totodată să reținem că referențialitatea ocupă un loc important în semiologia logică a lui C. S. Peirce. Definiția semnului pe care o lansează autorul este foarte abstractă: semnul este ceva ce stă în locul a altceva și este înțeles de cineva. Triada ce rezultă din această definiție punctează semnul, relația semnului cu obiectul și relația semnului cu interpretantul semnului[7].

La F. de Saussure pansemia este evidentă, pentru că limba este un sistem de semne unde totul are semnificație. Vorbind de cunoaștere, ca și de gândire, de altfel, produse în baza limbii, vom afirma că limba acoperă totul; ea este, de fapt, lumea. Semnificația în acest caz se leagă mult mai firesc de comunicare. În viziunea lui Saussure polisemia presupune că în limbă orice unitate poate avea mai multe semnificații. Și definiția semnului este alta la Saussure. Acesta este constituit ca o diadă, din semnificant și semnificat. Relația dintre aceste laturi este arbitrară, imotivată[8]. Ele sunt unite prin forța sistemului, semnul devenind astfel o pură diferență.

BDD-A20668 © 2008 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 14:06:13 UTC)

Semiotica lui Peirce şi semiologia lui Saussure au rămas multă vreme în imersiune culturală: nepublicate, dar cunoscute şi transmise prin discipoli. Ch. W. Morris îl continuă pe Peirce, dar o face într-un context teoretic schimbat, cel al behaviorismului. Aşadar, comportamentul, şi nu cunoaşterea, condiţionează semnificaţia. Semiotica permite acum o reinterpretare a disciplinelor numite în mod curent logică, matematică şi lingvistică. Logica s-a vrut un Organon al ştiinţelor, dar s-a dovedit incapabilă să-şi asume acest rol. Semiotica nu mai este doar o ştiinţă printre altele, ci Organonul sau instrumentul tuturor ştiinţelor.

Dezvoltarea semioticii este o etapă a procesului de unificare a ştiinţelor care tratează în întregime sau parţial semnele; această dezvoltare va umple, treptat, golul dintre ştiinţele biologice, pe de o parte, şi ştiinţele psihologice şi sociale, pe de alta, va explicita relaţia dintre ştiinţele numite „formale" şi ştiinţele numite „empirice". În semiotică Morris distinge între: *semantică* – aceasta studiază relaţia semnului cu semnificaţia sa, expresiile formale şi designatele lor, tratează sensul expresiilor şi include teoria adevărului şi deducţiilor logice; *sintaxă* – care studiază relaţia dintre semne (expresii) şi oferă reguli de formare ale acestora – şi *pragmatică* – disciplină care studiază relaţia dintre semne şi utilizatorii lor şi cuprinde ştiinţe cum sunt „fiziologia limbilor", psihologia, etnologia etc.[9]

Structuralismul francez, în schimb, – Claude Levi-Strauss, Roland Barthes, Michel Foucault, Jacques Lacan, Lucien Goldmann, Pierre Francastel, Louis Althusser – îl continuă pe Saussure. Noua doctrină anunţă că lumea şi omul nu există decât trecute prin limbaj. Lingvistica este deci, am spune, mai mult chiar decât semiologia, disciplina-pilot, iar comunicarea devine paradigma teoretico-metodologică pentru semnificare. Prin reducerea semnului la sistem (de fapt, la structură chiar), apare o contragere analitică a semanticului la sintactic şi ignorarea aspectului pragmatic. Semiologia structuralistă se axează pe autoînchiderea referenţială a sistemelor semnificante, ceea ce atribuie literatura, arta, în general, la toate celelalte sisteme semnificante. Totuşi, în aceste semiologii, calitatea de semn, parametrul de sistem semnificant şi autonomia limbii sunt mai pregnante ca oriunde în altă parte.

În fine, mai apare şi o problemă terminologică: *semiotică* sau *semiologie. Semiotică* este termenul grec, utilizat în variantele apropiate de logică şi teoria cunoaşterii şi de circulaţie mai ales în mediul anglo-saxon. Termenul este utilizat apoi şi pentru a defini o parte a semiologiei, care, alături de lingvistică, studiază domeniul complementar al semnelor non-verbale. *Semiologia generală,* termen vechiculat mai ales în Franţa, ar desemna o ştiinţă ce cuprinde lingvistica şi semiotica. Optăm pentru acest termen ca un omagiu savantului elveţian F. de Saussure (cu toate că *semiologie* se numeşte şi disciplina medicală despre semnele bolii). Lingviştii germani utilizează, într-o accepţiune similară, termenul *semasiologie,* dar care nu este folosit în hermeneutică, fiind rezervat în întregime studiului semnificaţiei semnelor verbale.

BDD-A20668 © 2008 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 14:06:13 UTC)

Dacă Saussure anunța numai necesitatea constituirii unei semiologii generale, structuraliștii francezi se plasează deja pe teritoriul acestei științe din care fac o întreagă filozofie. Folosind lingvistica saussureană ca pe o adevărată disciplină-pilot, structuraliștii au impus ideea pansemiei – totul este semn, orice are / poate avea semnificație – și a polisemiei – orice semn poate avea mai multe semnificații (unicitatea existenței nu determină unicitatea semnificației), transformând semiologia într-o hiperteorie și metodă interdisciplinară de interpretare.

Pornind de la ideea că lumea omului există numai trecută prin limbaj, semiologii structuraliști încep prin a analiza sistemele semnificante – în primul rând literatura și miturile – și, în general, cultura ca ansamblu al sistemelor semnificante, dar concep cultura ca nediferențiată de civilizație și coextensivă societății. Până la urmă, în această perspectivă și natura este, de fapt, o idee culturală, iar întreaga lume nu este decât o lume de semne, un imens text.

În hermeneutică mai persistă tradițiile filozofiei practice. Mai difuză și mai puțin pretențioasă, ea continuă să se preocupe, în primul rând, de studiul macrosemnelor, adică al textelor-monument, al operelor și capodoperelor, dar și al comportamentului uman (Helmut Seifert, Ineichen). Hermeneutica se interesează de tot ceea ce presupune act de înțelegere și nu doar de ceea ce e comprehensiune culturală. Altfel spus, hermeneutica, în exprimarea metaforică a lui Aurel Codoban, ne spune povestea din spatele cuvântului, narațiunea care susține semnificația cuvântului și îi conferă un sens, tot așa cum mitul povestește simbolul și îi asigură circulația[10].

Triada conceptelor hermeneuticii: explicitare, interpretare, comprehensiune (înțelegere) funcționează în mod tradițional prin prezumția că orice hermeneut ajunge să înțeleagă doar după ce în prealabil a explicitat și interpretat semnele, de aceea hermeneutica a fost definită drept teorie a interpretării comprehensive, a interpretării care conduce la înțelegere. Odată cu Heidegger însă obiectivul hermeneuticii este refundamentat, căci comprehensiunea nu mai este urmarea exegezei, ci este fundamentul oricărei interpretări sau explicitări. Comprehensiunea este modul de a ființa al interpretului, fenomenul general uman cel mai important, pentru că nu este un simplu proces de gândire, ci implică sentimentul, voința etc., pe scurt, întreaga existență umană.

Așadar, hermeneutica interpretează orice fel de text, gest sau act uman, ca și cum acesta ar răspunde la o întrebare care îi conferă sensuri proprii. Astfel, a căuta sensul unei scrieri înseamnă a găsi mai întâi întrebarea potrivită la care aceasta răspunde. Orice text valabil, semnificativ, răspunde la o astfel de întrebare. Când creăm un text trebuie să avem o întrebare bine pusă la care să răspundem corect. Un exemplu edificator ar fi cel al lui Parsifal din opera lui R. Wagner, care întreabă: „Unde este Graalul?" și, brusc, toate lucrurile nesemnificative anterior își recapătă sensul și viața devine plină de înțeles. Într-o perspectivă istorică pluralistă (nu lineară), orice mare civilizație este un răspuns corect în raport cu o provocare (în raport cu o întrebare).

BDD-A20668 © 2008 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 14:06:13 UTC)

Scopul hermeneuticii este descoperirea întrebării la care răspunde textul, ceea ce implică contextul (locul și momentul), pretextul (ocurența, ocazionalitatea răspunsului) și subtextul (deci ceea ce textul, purtând cu sine, nu are în intenționalitatea comunicării). Textul se află într-un context datorită unui pretext și acoperă mereu un subtext pe care-l poartă cu sine. Regula secundară ce decurge de aici este cea a cunoștințelor prealabile contextuale (gramaticale, istorice, estetice, psihologice) pe care trebuie să le avem pentru a putea interpreta un text. În același timp, regula esențială rămâne cea filologică, a înțelegerii părților prin întreg și a întregului prin părți: este regula cercului hermeneutic. Așadar, trebuie să înțelegem întregul pornind de la părți, iar părțile raportându-le la întreg.

Semiologia structuralistă, cu toate implicațiile ei filozofice sau teoretice, este rezultatul considerării stricte a limbii din perspectiva unică a funcției de comunicare. Putem spune fără să greșim că semiologia structuralistă este o semiologie a comunicării. Dar este posibilă și o semiologie diferită, pe care, puțin forțat, am putea-o numi semiologie a semnificării. În această accepțiune hermeneutica ar putea fi considerată o semiologie a semnificării. Distanța naturală dintre semiologie și hermeneutică este distanța dintre conceperea limbii și a textelor din perspectiva funcției de comunicare sau din perspectiva procesului de înțelegere.

Semiologia are ca obiect semnul și vede în el un rezultat al diferențelor susținute de sistemul semnificant, de structură. Hermeneutica îl definește ca simbol și caută în el asemănările care evidențiază arhetipul. La limită, semiologia poate apărea ca o hermeneutică negativă, care se mulțumește să reducă simbolul la semn.

Așa se face că, în pofida a ceea ce le desparte, semiologia structuralistă și hermeneutica heideggeriană se află de aceeași parte a baricadei teoretice, de partea problematizării limbii. Pentru ambele, limba este o realitate autonomă, chiar o realitate primordială, numai că fiecare o privește de pe un alt versant. Pentru ambele, semnificativul este cea mai înaltă formă a raționalului.

În ceea ce privește hermeneutica lui Gadamer, aceasta se formează în trena filozofiei heideggeriene și în dialog / opoziție cu semiologii structuraliști. Dar ca și semiologii structuraliști, Gadamer afirmă că limba l-a făcut pe om și nu invers. Limba nu este un instrument pe care să-l folosim (în definitiv, s-o recunoaștem, omul nu mai e definibil atât prin gândire, cât prin limbaj; suntem mai siguri că omul vorbește, decât că gândește: mai degrabă decât animal rațional, omul este un animal locvace). Atât Heidegger, cât și Gadamer consideră că limba nu este un obiect opus subiectului, ci un orizont solidar cu subiectul având deschidere spre viitor, incluzând obiectivitatea în propria-i procesualitate. Relația *om – limbă* diferă de relația *subiect – obiect.* Limba nu e nici emergență a subiectivității: ea este o substanță coerent structurată, care nu e centrată pe ego. Limba este fluxul efectiv al existenței umane.

În fine, semiotica hermeneutică are tangențe directe cu semasiologia, deși ultima se limitează la studierea semnelor verbale, adică se află în raport de subor-

BDD-A20668 © 2008 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 14:06:13 UTC)

donare față de semiotică sau semiologie. Totodată, semasiologia beneficiază de unele noțiuni și principii metodologice utilizate frecvent în semiotică (semantica, sintaxa și pragmatica), având în același timp metode și principii proprii de investigație (analiza componențială, metoda comutabilității, principiul opozițiilor etc.), ceea ce ne permite să considerăm semasiologia ca fiind o disciplină distinctă în raport cu hermeneutica.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

[1] Jean Grondin, *Hermeneutica*, Chișinău, 2008, p. 6.

[2] Ovidiu Drimba, *Istoria culturii și civilizației*, vol. III, București, 1990, p. 241.

[3] Andrei Pleșu, *Limba păsărilor*, București, 1997, p. 9.

[4] Aurel Codoban, *Semn și interpretare. O introducere postmodernă în semiologie și hermeneutică*, Cluj-Napoca, 2001, p. 10-11.

[5] R. Jakobson, *Deux types du langage et deux types d'aphasies* // R. Jakobson, *Essais de linguistique génèrale*, Paris, 1963, p.43-67.

[6] Aurel Codoban, *op. cit.*, p. 12.

[7] Ch. S. Peirce, *Collected Papers*, Cambridge, 1958, vol. 1-8.

[8] F. de Saussure, *Cours de linguistique génèrale*. Édition critique préparée par Tulio de Mauro, Paris, Payot, 1973.

[9] Ch. Morris, *Foundations of the Theory of Signs*, Chicago, 1938.

[10] Aurel Codoban, *op. cit.*, p. 18.

[11] Idem, p. 18.

BDD-A20668 © 2008 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 14:06:13 UTC)